

vedvarer, om vi gik til Valg paa den Maade, at hvert Parti holdt Vælgermøder for sig, men naar jeg allerede her ser, at man kan rette Angreb paa Forholdet, at selv har været med til at gennemføre, indser jeg, at noget saadant ikke kan lade sig gennemføre, det vilde være fuldkommen umuligt.

Men det er først om et halvt Aar, Valget skal afholdes, idet jeg anser det for givet, at vi ikke faar Valg før Foraaret, da det vilde være fuldkommen urigtigt, om vi her i Vinterperioden skulde til at holde Valg, og indtil Valget skal afholdes, ligger der for os store Opgaver, der trænger til Løsning. Vi ved, at det Aar, vi nu gaar ind i, vil blive vanskeligere for vort Land end noget tidligere, og vi ved ogsaa, at den økonomiske Udvikling fuldkommen har forandret sig i de 3 Aar, Verdenskrigen har været. Da den højtærede Finansminister i 1914 kom her til Rigsdagen og ønskede at optage et Statslaan, saa vidt jeg husker paa 60 Mill. Kr., udtalte jeg sammen med andre Betænelighed ved det. Vi var nødt til at optage et indenlandsk Statslaan, og Købstad- og Landkommunerne sagde da: Hvis nu Finansministeren lægger Beslag paa de faa Midler, der er her i Landet, hvordan skal det da være muligt for os at skaffe Penge? Der maatte holdes Møde af Regeringen med kommunale Repræsentanter, for at Regeringen kunde hjælpe til at anvise, hvor Penge skulde komme fra til kommunale Laan. I Aar, 3 Aar efter, kommer Finansministeren igen og ønsker at optage Statslaan, og da er der ikke en, der nærer Betæneligheder og siger: Gaar det an at tage disse Penge i Danmark? Hvordan skal Købstadkommunerne faa Penge, og de skal endda bruge mange? Nej, i Aar havde vi alle den mest levende Forstaaelse af, at der er Penge nok — ikke i Statskassen desværre, men — i Danmark, rigeligt med Penge.

I 1914, da vi optog Statslaan, var vi ogsaa ængstelige paa anden Maade, vi tænkte: Vil det lykkes os at komme af med vore overflødige Landbrugsprodukter, vil det lykkes os at komme af med de mange Livsfornødenheder, vi ikke selv har Brug for, vil det lykkes os at faa Afsætning for dem i Udlandet? I Aar gaar vor Ængstelse i modsat Retning, i Aar tænker vi ikke paa, hvordan vi skal komme af med vore overflødige Varer, men nu spekulerer vi paa, hvordan vi skal faa nok selv. Det er en mægtig Forandring, der er foregaaet herhjemme i de 3 Aar. Der

er sket den Udvikling, at vi nu i Modsætning til 1914 har Penge nok, men ikke mere Mad, end at der maa en udstrakt Rationering til, for at der overhovedet kan blive Mad nok til at mætte alle Munde, og man maa ængstelig spørge: Skal man leve i en Situation, hvor Befolkningen sulter, hvilende paa Gulddynger? Denne Udvikling har ikke været lystelig; de 3 Aar, der er gaaet, har ikke været helt lystelige. Der er Mennesker, der i de 3 Aar har tjent umaadelig mange Penge, og medens Guldet er strømmet ind til Danmark, har en stor Del deraf maattet tilflyde Hjelpekasser, Arbejdsløshedskasser o. s. v., og flere og flere er kommet i den Situation, at de har maattet ty til det offentlige om Hjælp, medens de hidtil har sat en Ære og Stolthed i at klare sig selv. Ja, mange har maattet gaa til Hjelpekasser, Arbejdsløshedskasser og til andre hjælpende Institutioner og gjort det nødtvungent. Det mærkelige er, at medens der fra mange Sider ingen Kritik har været over, at man har samlet Guld ind og forhøjet Prisen paa Livsfornødenheder, og ikke paa Grund af Krigssituationen, men fordi man har udnyttet en gunstig Chance, er Kritikken kommet frem overfor dem, der er blevet tvunget til at gaa til Hjelpekasserne, og man har talt om, at de manglede Lyst til at bestille noget. Var der endelig nogen, der bestilte noget, fik man en Beskrivelse af, hvor daarligt han brugte sine Penge. Naar en Tørvegraver tjente 14 Kr. om Dagen, betragtede man det som noget ganske uhørt og kunde fortælle, hvorledes Brændevinsflasken eller Vinflasken flød ved Siden af Tørvegraven. Men hvis virkelig en Mand tjente 14 Kr. om Dagen i Aarets bedste Maaneder — der er vist ikke ret mange, der gør det —, vilde det blive 4,200 Kr. om Aaret, og de, der er forargede over denne høje Indtægt, vilde dog sige: Vi selv kan ikke klare os med 4,200 Kr. om Aaret. Man har travlt med at sige, at Hjelpekasserne bliver misbrugt, og de bliver vist misbrugt, fordi det er en farlig Vej at komme ind paa at gennemføre Understøttelsesprincippet i saa stor Udstrækning, som sket er, og der er ikke Tvivl om, at hvis det varer ved, vil der blive Folk, som taber Lysten til Arbejde. De taber Lysten, naar de ved, at de ikke kan tjene saa meget, at de kan leve uden at faa Hjælp af det offentlige.

Jeg har truffet et Par Mennesker, som fortalte, at de var ved at tabe Lysten til Arbejde. Den ene traf jeg i en Jernbanekupé, da jeg i September Maaned rejste